

van vleermuizen in relatie tot het landschap en de rol die vleermuizen (kunnen) spelen in het natuurbeleid. Bij dit boek past kortom maar één advies: kopen.

Nu is het dan de beurt voor de landelijke vleermuisatlas, en hopelijk komt ook nog eens in de andere provincies een gedegen provinciaal atlasproject van de grond, dat zich met het Noordhollandse project kan meten.

Ludy Verheggen

DE AARDSTERREN VAN NEDERLAND EN BELGIË

LEO M. JALINK, *De aardsterren van Nederland en België*. Coulia 38, Supplement-1995, 65 pp., 19 kleurenfoto's, talrijke verklarende zwart-wit fig. in de tekst. Uitgave: Nederlandse Mycologische Vereniging, ISSN 0929.7839. Prijs f 15,-.

De publikatie kan besteld worden bij: Henk Lammers, Hoofdstraat 92, 5706 AM Helmond (Mierlo-Hout), Leo Jalink, p/a Rijksherbarium, Einsteinweg 2, 2333 CC Leiden (tel. 071-5273500 of 071-5274710).

De mycologen in Nederland en België wisten dat L. Jalink met deze studie bezig was. Deze studie was zeker nodig daar de nu tot onze ter beschikking staande, Nederlandstalige literatuur niet meer bij de tijd was. Erg verrast zijn met het resultaat!

In de inleiding wordt kort ingegaan op de historie, systematiek, oecologie en verspreiding van de aardsterren. Er wordt veel aandacht besteed aan de bouw van de aardsterren maar vooral ook aan de macroscopische kenmerken wat het gebruik van een microscoop, uitzonderingen daargelaten, vrijwel uitsluit. De terminologie is voornamelijk in het Nederlands wat de leesbaarheid opmerkelijk gemakkelijk maakt.

Via een tabellarisch overzicht, diverse determinatie- en hulpsleutels is het mogelijk (zelfs voor een leek) al de in de lage landen voorkomende aardstersoorten op naam te brengen.

In het taxonomisch gedeelte worden op duidelijke wijze een 20-tal soorten uitvoerig beschreven waarbij veel aandacht is besteed aan oecologie, voorkomen in Nederland en België en Europa. Verspreidingskaartjes geven een overzicht van voorkomen in Nederland. Een kleine kanttekening hier: alle in

Limburg gevonden soorten zijn jammer genoeg niet vermeld. Dit is geen nalatigheid van Jalink maar berust eerder op het feit dat niet alle soorten aan het paddestoel karteringsbureau zijn doorgegeven. Een 19-tal mooie kleurenfoto's verlichten het geheel. Zelfs van soorten die pas recentelijk uit Nederland bekend zijn. L. Jalink besluit met een uitgebreide literatuurlijst, registers van de Nederlandse en wetenschappelijke namen, synoniemen en index van vaktermen. Minpunten heb ik niet kunnen ontdekken. De ruim 4 jaren van studie die aan dit boekje ten grondslag liggen heeft L. Jalink niets aan het toeval overlaten! De kans dat een vondst nog als "indeterminabel" terzijde moet worden geschreven behoort mijn inziens tot het verleden.

Dit uitstekende en meest volledige boekje is niet alleen voor de beroeps- of amateurmycoloog maar ook voor eenieder met een warme interesse voor paddestoelen in het algemeen een must!

Aan de prijs hoeft het niet te liggen, deze is bijzonder laag, dit zeker dankzij een subsidie van de Nederlandse Mycologische Vereniging.

Piet Kelderman

RECENT VERSCHENEN

VRIENDEN DER NATUUR jrg. 14 no. 2, 1996.

Adres: L. van Beierenstr. 1, 5913 VM Venlo, 077-3513772.

In het aprilnummer van het blaadje van Kring Venlo is een uitgebreid verhaal opgenomen over de plantengroei op de Grootte Heide bij Venlo (auteurs: H. van Dijk, P. Eenshuistra). Achtereenvolgens komen de heide, pioniervegetaties, graslandvegetaties en bossen en struwelen aan bod. Het onderzochte gebied (300 ha) is uitzonderlijk rijk, er werden 360 soorten hogere planten aangetroffen. Deze rijkdom is vooral te danken aan de heide- en droge graslandflora. Aangetroffen soorten zijn o.a. Welriekende agrimonie, Moeslook, Wolfskers, Herfststijloos, Rode dophei, Glad pazelzaad, Melige toorts en Bredereprijs.

In hetzelfde nummer staat een artikel over de blad- en levermossen van de Grootte Heide. Bij een inventarisatie in 1991 zijn 73 soorten gevonden. Mèt het oorlogstuig en de betonnen startbanen is een aantal zeldzame mossoorten verdwenen.

KLEUKERS, R., K. DECLEER, E. HAES, P. KOLSHORN & B. THOMAS, 1996. The recent expansion of *Conocephalus discolor* in western Europe. *Entomologist's Gazette* 47: 37-49. Tevens EIS-mededeling 73 (postbus 9517, 2300 RA Leiden). Dit artikel beschrijft de arealuitbreiding van het Zuidelijk spitskopje, een sabelsprinkhaan. Door de opgenomen determinatiesleutel worden de verschillen tussen deze soort en de Rietsprinkhaan verduidelijkt. Daarna worden recente vondsten in Duitsland, België, Groot-Brittannië en Nederland besproken. De eerste melding in ons land stamt van 1990. Van de 9 vindplaatsen liggen er liefst 6 in Limburg (Swalmen, Ospel, Meinweg, Kesseleik, Tegelen, Isabellagreend). De oorzaak voor deze

expansie in noordelijke richting wordt gezocht in gunstige weersomstandigheden.

KERKHOF, M.J.J. & K.H. PRINS, 1995. Biologische monitoring zoete rijkswateren: watersysteemrapportage Maas 1992. 86 pp. RIZA, tel. 03200-70411.

Dit rapport geeft een overzicht van de ecologische toestand van de Maas van Eijsden tot de Biesbosch in 1992. Aan de hand van verzamelde informatie over vogels, vissen, water- en oeverplanten, ongewervelden, fyto- en zoöplankton en ecotoxicologie worden verbanden gelegd tussen de beschikbare gegevens. Tevens komen aanbevelingen voor beleid en beheer aan de orde. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de deelsystemen Grensmaas, Gestuwde Maas, Maasplassen en Getijde Maas. Uit de gegevens blijkt dat ondieptes en aangetakte zijwateren op dit moment ondervetegenwoordigd zijn. Daarnaast zijn er onvoldoende natuurlijke overgangen van water naar land. De grootste belemmering voor ecologisch herstel is de afwezigheid van karakteristieke rivierecotopen zoals nevengeulen, oobos en stroomdalgrasland en de slechte zuurstofhuishouding.

PROJECTBUREAU GRENSMAAS, 1996. Ecologische beheervisie Grensmaas. 61 pp. Postbus 5700, 6202 MA Maastricht.

In dit door B. Peters samengestelde rapport wordt een visie gegeven op het toekomstige natuurbeheer van het natuurontwikkelingsgebied Grensmaas. De volgende basisprincipes worden geformuleerd: spontane ontwikkeling van een vrije grindrivier; beheer van een aaneengesloten gebied; natuurlijke begrazing; openstelling, voorlichting en communicatie. De mogelijkheden en beperkingen

voor het voorgestelde beheer komen uitgebreid aan bod. Het rapport gaat tevens in op de kansen voor natuurbeheer aan de Vlaamse kant. Er wordt voor gepleit om onderzoek en monitoring tot integraal onderdeel van het beheer te maken. Het Natuurhistorisch Genootschap prijkt op de lijst van geraadpleegde organisaties.

DIJK, A.J. VAN, F. HUSTINGS, H. SIERDSEMA & T. VERSTRAEL, 1996. SOVON Broedvogelverslag 1993. 74 pp. Te bestellen door f 25 over te maken op giro 2905988 t.n.v. SOVON, Beek-Ubbergen o.v.v. Monitoringrapport 1996/02.

In dit verslag worden broedvogelgegevens van 1993 uit de SOVON-projecten gepresenteerd. Helaas blijken enkele voor Zuid-Limburg typische soorten in deze regio onvolledig onderzocht te zijn (Grote gele kwikstaart, Kramsvogel, Europese kanarie, Grauwe gors). Dit landelijke rapport bevat ook veel interessante informatie over onze provincie. Een kleine greep: in de Grootte Peel broedden ongekend veel Geoorde futen (21 paar, waarvan 12 succesvol met 19 jongen) en werd een territorium van de Kwak vastgesteld. In het Meggerveld te Wessem zijn 260 nesten van de Blauwe reiger geteld. Het was een goed jaar voor de Kerkuil, met 32 broedsels (21 in 1992). Er werden minimaal 63 Nachtzwaluwen geregistreerd. De Draaihals bleef steken op één territorium. Bij Epen wist een paartje Waterspreeuwen 4 jongen groot te brengen. Door de ontdekking van een populatie Taigaboombkruipers in het Vijlenerbos werd Nederland een broedvogelsoort rijker. De Grauwe klauwier is alleen van de Hamert gemeld. Voor de Grootte Peel wordt een territorium van de Klapekster opgegeven. Valkenburg was goed voor 32 Europese kanaries.

Jo van der Coelen